

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของควนคานหลาว
ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

**Sustainable Tourism Development Of Kanlaow Phichit ,
Na Mom District , Songkhla Province**

สุรัสวดี พรหมประภม

Suratsawadee Promprathom

ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Business Administration Department, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

General Management Division, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาวตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาจากแบบสอบถามจำนวน 400 คน การเก็บข้อมูลและใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอ นาหม่อม จังหวัดสงขลา มีเอกลักษณ์ในการดำรงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม รวมทั้งมีการใช้ ภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่น 2) ปัญหาและอุปสรรคในศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ควนคานหลาว พบว่า ยังขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจังของคนในชุมชนด้านการจัดกิจกรรมป้ายบอกทาง แหล่งท่องเที่ยว ยังไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

ABSTRACT

Sustainable tourism development of Khuan Khan Lao, Phichit Subdistrict, Na Mom District, Songkhla Province. The objectives are: 1. To study the current condition of the tourist attractions in Kuan Khan Lao Subdistrict, Phichit District, Na Mom District, Songkhla Province 2. To study the participation of stakeholders in the Khuan Khanao Tourist Area, Phichit Subdistrict, Na Mom District, Songkhla Province 3. To propose guidelines for sustainable tourism development to Khuan Khan Lao tourist attractions, Phichit district, Na Mom district, Changwat Songkhla This study used quantitative research methods. By studying 200 questionnaires. Data collection and content analysis method

The results showed that 1) Sustainable tourism development of Khuan Khan Lao, Phichit district, Na Mom district, Songkhla province, is unique in maintaining the traditional way of life and culture. Including the use of local villagers' wisdom 2) problems and obstacles in the study of sustainable tourism development of Khuan Khan Lao shows that there is still a serious lack of cooperation among people in the community in organizing activities for tourist attraction signs Has not been developed, improved to be appropriate

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังได้รับความสนใจอย่างมาก โดยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวรวมไปถึงผู้คนทั่วไปได้ให้ความสนใจ เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น จากการตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีแนวโน้มในเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 18 อ้างใน ปองทิพย์ นาคินทร์, 2556, หน้า 36) ซึ่งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม สามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนอย่างสม่ำเสมอ และมีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

สำหรับในประเทศไทยกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้มีมาสักระยะแล้ว หลังจากที่ประเทศไทยประสบวิกฤตปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทางภาครัฐจึงจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย เป็นผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น อีกทั้งยังมีการทำนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มกำลังซื้อของประชาชน การส่งเสริมทางการขายของสายการบินต้นทุนต่ำ และมีการดึงเอาลักษณะเด่น ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาคออกมานำเสนอให้แก่คนไทยได้เลือกพิจารณา สิ่งเหล่านี้ล้วนกระตุ้นให้คนไทยเกิดความต้องการท่องเที่ยวมากขึ้นและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะทำให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางได้แสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และยังได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมรวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่ไปเยือนอีกด้วย อีกทั้งประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันควนคานหลวง แคมป์คานหลวง หรือคานหลวงฮิลล์ เป็นสถานที่ที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวหาดใหญ่และใกล้เคียงเป็นอย่างมาก มีการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดต่าง ๆ สถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองหาดใหญ่เพียง 20 กม. อยู่ในเขตตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ควนคานหลวงเป็นภูเขาขนาดเล็ก ทางขึ้นเป็นถนนลูกรัง และทางลาดชัน การเดินทางค่อนข้างลำบาก แต่เมื่อขึ้นไปถึงยอดเขาแล้วจะรู้สึกคุ้มค่าการเดินทาง บนยอดเขาสามารถมองเห็นตัวเมืองหาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน จะเห็นตึกและแสงไฟเรียงราย โดยที่นี้มี 2 บรรยากาศให้สัมผัส นั่นคือการชมทะเลหมอกในยามเช้า และการชมพระอาทิตย์ตกผ่านเมืองหาดใหญ่ในยามเย็น ปัจจุบันที่ควนคานหลวงมีรถรับ-ส่งขึ้นเขา มีเต็นท์นอนพักให้บริการเช่านอนบนเขา และมีแม่ค้าขายน้ำชา กาแฟ ยามเช้าบริการกันด้วย ส่วนคนที่จะนำรถส่วนตัวไป แนะนำให้ใช้รถยนต์แบบขับเคลื่อน 4 ล้อ และเพื่อความปลอดภัยผู้ขับต้องมีความเชี่ยวชาญพอสมควรด้วย

แนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นไปตามกระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศบวกกับกระแสการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสังคมออนไลน์ หากมองในแง่ของระบบเศรษฐกิจการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ย่อมทำให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจจำนวนมาก เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน ในส่วนของผู้ได้รับผลประโยชน์คือตัวผู้ประกอบการและตัวนักท่องเที่ยว แต่การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น เช่น ขยะของเสีย สิ่งปฏิกูล ความแออัด ความบิดเบือนขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งผลเสียเหล่านี้นักท่องเที่ยวไม่ต้องเผชิญแต่ผู้ที่เผชิญคือคนในท้องถิ่นต่างหาก อีกทั้งผลเสียเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วยเช่นกัน

หากควนคานหลาวขาดการวางแผนของระบบการท่องเที่ยว การบริหารการจัดการที่ดี ก็จะทำให้ความเป็นธรรมชาติที่อยู่ภายในควนคานหลาวเสื่อมโทรมลง รวมไปถึงการเผชิญกับความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศน์ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในท้องถิ่นอีกด้วย

ดังนั้นจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการตระหนักในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการคำนึงถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและวิถีวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ โดยการพัฒนากการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และคนในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นคือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวมากที่สุด หากสามารถรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่ดีไว้ยาวนานอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้มีนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นผลดีต่อคนในชุมชนระยะยาวการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการรักษาความสมบูรณ์

ทางทรัพยากรการท่องเที่ยวของควนคานหลาวมีการบริหารจัดการระบบการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ควบคู่ไปกับการหาแนวทางการรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ของสถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนสืบไป และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ประกอบการนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาเป็นที่น่าสนใจว่าจะทำอย่างไรให้ควนคานหลาวสามารถพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ โดยสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืนให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่นและเกิดผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมให้น้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาวตำบลพิจิตร อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา

ขอบเขตของงานวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ด้านประชากร ด้านพื้นที่และขอบเขตด้านระยะเวลา ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว
2. วิเคราะห์ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาวตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ด้าน ได้แก่
 - 1) ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน 2) ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน 3) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4) ด้านนโยบายและองค์กรภาครัฐ 5) ด้านผลประโยชน์ตอบแทน 6) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

3. ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา
4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อประกอบด้วย ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 3.40$) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ($\bar{x} = 3.34$) ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ($\bar{x} = 3.29$) ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ ($\bar{x} = 3.27$) ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ($\bar{x} = 3.27$) และด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 3.26$) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ผู้นำชุมชนมีความเสียสละและอุทิศตน ($\bar{x} = 3.32$) ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{x} = 3.32$) ผู้นำชุมชนสามารถชักจูงโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นจุดรวมของชาวบ้านได้ ($\bar{x} = 3.30$) ผู้นำชุมชนเข้าใจปัญหาและเข้าใจความต้องการของชุมชน ($\bar{x} = 3.28$) และผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์พัฒนาด้านการท่องเที่ยวอยู่เสมอ ($\bar{x} = 3.26$) ตามลำดับ

ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีจิตอาสาและให้ความร่วมมือในโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x} = 3.40$) ความตระหนักในปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.40$) และมีความรู้และความเข้าใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x} = 3.34$) ยกเว้นด้านการเห็นคุณค่า ภาครัฐมีใจในชุมชน ($\bar{x} = 3.46$) เห็นคุณค่าความสำคัญของการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x} = 3.41$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การรวมกลุ่มด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.30$) กฎระเบียบในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่เป็นแบบแผน ($\bar{x} = 3.26$) มีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและมีความเสมอภาค ($\bar{x} = 3.25$) ยกเว้น ความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.48$) และความสามัคคีของประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 3.44$) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือ นโยบายของรัฐเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x} = 3.24$) การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ($\bar{x} = 3.27$) การส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ / ศึกษาดูงานจากภาครัฐ ($\bar{x} = 3.24$) โครงการหรือกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้รับการยอมรับจากภาครัฐ ($\bar{x} = 3.30$) และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ($\bar{x} = 3.31$) ตามลำดับ

ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.27$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ($\bar{x}=3.35$) การพัฒนาของระบบสาธารณสุขในชุมชน ($\bar{x}=3.28$) งบประมาณในการพัฒนาชุมชน ($\bar{x}=3.27$) รายได้ของครอบครัว และชุมชนเพิ่มขึ้น ($\bar{x}=3.25$) และความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพมาสู่ชุมชน ($\bar{x}=3.18$) ตามลำดับ

ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.26$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การกำหนดเวลาที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.28$) แหล่งที่มาของข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีความน่าเชื่อถือและชัดเจน ($\bar{x}=3.27$) การประสานงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=3.26$) การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวหลายช่องทาง เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์วิทยุชุมชน เป็นต้น ($\bar{x}=3.24$) และความทั่วถึงและความสม่ำเสมอของการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}=3.23$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมพบว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.90$) คือการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม ($\bar{x}=3.34$) การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ ($\bar{x}=2.97$) การมีส่วนร่วมด้านการหาสาเหตุของปัญหา ($\bar{x}=2.90$) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจ ($\bar{x}=2.82$) ยกเว้น การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ($\bar{x}=2.48$) ที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

การมีส่วนร่วมด้านการหาสาเหตุของปัญหา ประชาชนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.90$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ มีส่วนในการสังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เช่น มลพิษด้านขยะ มลพิษด้านสิ่งแวดล้อม ป้ายบอกทิศทางชำรุด เป็นต้น ($\bar{x}=2.93$) แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ผู้นำชุมชนหรือผู้ดูแลรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.92$) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว เช่น ด้านทรัพยากรหรือด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ($\bar{x}=2.92$) ร่วมศึกษาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{x}=2.88$) และร่วมในการประชุม ปรึกษาหารือและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.87$) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจ ประชาชนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ($\bar{x}=2.88$) ร่วมจัดทำแผนงานหรือโครงการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น โครงการอนุรักษ์หรือการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ($\bar{x}=2.84$) แสดงความคิดเห็นในการวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.80$) ร่วมตัดสินใจคัดเลือกโครงการ บุคลากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{x}=2.80$) และร่วมวางกฎระเบียบหรือข้อบังคับในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.78$) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม ประชาชนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.34$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวขณะดำเนินกิจกรรม ($\bar{x}=2.94$) สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.87$) อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.87$) ประชาสัมพันธ์หรือชักชวนผู้อื่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.86$) และเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแผนของชุมชน ($\bar{x}=2.84$) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ ประชาชนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.97$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ คือ ได้รับความภาคภูมิใจในมรดก

ของท้องถิ่น ทำให้เกิดการใส่ใจในการอนุรักษ์ ($\bar{x}=3.06$) ได้รับความรู้ คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.99$) ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.96$) ได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น ($\bar{x}=2.96$) และได้รับประโยชน์จากการประกอบการจากการท่องเที่ยว เช่น นำเที่ยว จำหน่ายสินค้าที่ระลึก สินค้าทางหัตถกรรมหรือการเกษตร ธุรกิจบ้านเช่า โรงแรมหรือโฮมสเตย์ ธุรกิจรถเช่าและธุรกิจร้านอาหาร เป็นต้น ($\bar{x}=2.91$) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ประชาชนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.48$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ คือ ร่วมประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.50$) ร่วมผลักดันผลการประเมิน ให้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ($\bar{x}=2.50$) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=2.48$) ร่วมประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง (=2.45) และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะทำงาน ($\bar{x}=2.45$) ตามลำดับ

สรุปและวิจารณ์ผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์หาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ใช้ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยมีปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ ด้านผลประโยชน์ตอบแทน และด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา มี 3 ปัจจัย คือ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ และด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สำหรับปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา คือ ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชนและด้านผลประโยชน์ตอบแทน

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ และด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้อภิปราย ดังนี้

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา จะเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นผลมาจากความสามัคคีกันในชุมชน โดยมีความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานท้องถิ่น มีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีความเสมอภาค รวมทั้งมีการรวมกลุ่มด้านการท่องเที่ยวและมีกฎระเบียบในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่เป็นแบบแผน ซึ่งล้วนส่งผลต่อความการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวที่จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว ของอำเภอพิจิตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ธรรมลังกา (2556) พบว่า ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่ได้กำหนดพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับความความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วม ดังนี้พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิต อย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทัน

กับการเปลี่ยนแปลง และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากนี้ในการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ ได้กล่าวว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมสวัสดิการ เป็นพลังหลักในการพัฒนาฐานรากของประเทศให้มั่นคงชุมชนพึ่งตนเองสามารถบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ ปัจจัยด้านนโยบายและองค์การภาครัฐที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตรนั้น จะเห็นได้ว่า นโยบายของรัฐเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมทั้งจัดทำโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนอยู่เสมอ มีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐแก่โครงการด้านการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมกิจกรรมสาธิต อบรมหรือศึกษาดูงานจากภาครัฐ รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐแก่ประชาชนในพื้นที่ ล้วนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาศิลป์ เสี้ยวทอง (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน กรณีศึกษา อำเภอตากใบ พบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และยังสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) กล่าวว่า ปัจจัยภายนอกที่ทำให้ให้ชุมชนเข้มแข็งและการร่วมกลุ่มการดำเนินงานมีความสำเร็จ คือ หน่วยงานรัฐส่งเสริมให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ

ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวของชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตรนั้น จะเห็นได้ว่า ประชาชนในท้องถิ่นอำเภอมีการประสานงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน มีการติดต่อสื่อสารด้านการท่องเที่ยวระหว่างกันได้ดีพอสมควร ทั้งนี้เพราะมีการร่วมกันประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวหลายช่องทาง เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์วิทยุชุมชน และการบอกต่อกันของประชาชนท้องถิ่น เป็นต้น แหล่งที่มาของข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความน่าเชื่อถือและชัดเจน มีความทั่วถึง และความสม่ำเสมอของการประชาสัมพันธ์รวมทั้งมีการ กำหนดเวลาที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จึงทำให้ปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวของชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีช่วยบำรุง (2552) ได้กล่าวว่า การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นระดับการสร้างการมีส่วนร่วมระดับพื้นฐานและเป็นก้าวแรกที่จะทำให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลมีหลายช่องทาง เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การติดประกาศ การจัดนิทรรศการ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร การจัดงานแถลงข่าว การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น และอานิสต์ โอทาทะวงศ์ (2557) ได้กล่าวว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งความถี่ของการได้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่ง เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ สมาชิกในชุมชน แพนพับ โปสเตอร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ทองหนูน้อย (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล และเบญจา จันทร และคนอื่น ๆ (2547) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และอายุมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา คือ ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน และด้านผลประโยชน์ตอบแทน ผู้วิจัยได้อภิปราย ดังนี้

ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชนไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลาเพราะในด้านการท่องเที่ยวผู้นำชุมชน

บางส่วนมีศักยภาพที่จำกัดที่จะสามารถชักจูงโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นจุดรวมของชาวบ้านได้ เข้าถึงปัญหาและเข้าใจความต้องการของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชนที่ระบุให้ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ในด้านการพัฒนาและการจัดการงบประมาณในด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา เอี่ยมแท้(2547) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีระดับความเชื่อมั่นต่างๆ ในด้านผู้นำชุมชนมักให้ชาวบ้านประสานงานและจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนกันเอง และพบว่าความเชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ผู้นำชุมชนจึงควรเพิ่มบทบาทด้านการท่องเที่ยวในการสนใจที่จะ รับฟังความคิดเห็น แก้ปัญหาเป็นศูนย์รวมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชนไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา เพราะประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าความภาคภูมิใจชุมชนและความสำคัญของการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน จึงไม่ตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวอาจเกิดจากการไม่รวมกลุ่มกับสมาชิกอื่นในชุมชนหรือไม่มีเวลาเข้าร่วมกลุ่มเพราะต้องประกอบอาชีพ จึงทำให้ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารและความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ดังนั้น ประชาชนในชุมชนควรช่วยกันปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของชุมชน ให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว จะทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะหากประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญมากยิ่งขึ้นอาจส่งผลให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานของรัฐ เห็นถึงความสำคัญและสนับสนุนมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้นด้วย เป็นต้น สอดคล้องกับ อรทัย ก๊กผล (2552) กล่าวไว้ว่า ประชาชนต้องตระหนักว่าต้องมีความรับผิดชอบในกระบวนการมีส่วนร่วม หากประชาชนละเลยไม่สนใจในกระบวนการมีส่วนร่วมนี้อาจส่งผลให้ผู้บริหารละเลยการเปิดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นกัน

ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ปัจจัยด้านผลประโยชน์ตอบแทนไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา เพราะอำเภอพิจิตรได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์พอสมควรไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการประกอบการจากการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว จากการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพหลักทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องการการพัฒนาระบบขนส่งในแหล่งท่องเที่ยวและความรู้เกี่ยวกับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา ในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาวอำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมด้านการหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวโดยชุมชนควนคานหลาว อำเภอพิจิตร จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมด้านการหาสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ พบว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางยกเว้น การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยผู้วิจัยได้อภิปรายรายด้าน ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมด้านการหาสาเหตุของปัญหา พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางประชาชนในพื้นที่มีส่วนในการสังเกตและแจ้งปัญหาแก่ผู้ดูแลหรือผู้นำชุมชน มีโอกาสในการประชุมหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวพอสมควร เพราะประชาชนบางส่วนอาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวจึงสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลง ร่วมกันดูแลรักษาและแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทันที สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติพิทย์ เข็มน้อย (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกันพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางโดยการมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่าง ๆ ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์จากการท่องเที่ยว หรืออาจจะเป็นเพราะหน่วยงานของรัฐหรือผู้นำชุมชนยังขาดการดำเนินงานเพื่อปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าทรัพยากรและการอนุรักษ์อย่างจริงจังหรือช่องทางในการแจ้งปัญหาด้านการท่องเที่ยว เช่น กล่องรับความคิดเห็น เป็นต้น ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานเหล่านี้ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร จึงทำให้บางแหล่งท่องเที่ยวเกิดปัญหาซ้ำซาก เช่น ปัญหาขยะ ป้ายสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวชำรุด เป็นต้น สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้ศึกษาผู้อื่น

ด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการตัดสินใจ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน การแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชน การร่วมวางกฎระเบียบหรือข้อบังคับในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การร่วมจัดทำแผนงานหรือโครงการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น โครงการอนุรักษ์หรือการแก้ไขปัญหา เป็นต้น และร่วมตัดสินใจคัดเลือกโครงการบุคลากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในชุมชนนั้นประชาชนมีส่วนร่วมพอสมควร ดังที่ ณฤมล วิบูลย์ศิริชัย (2547) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นกระบวนการในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิต และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2551) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนมีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในเขตอำเภอฟิจิตร ยังต้องได้รับการพัฒนามากขึ้น เนื่องจากประชาชนบางส่วนยังได้รับการประชาสัมพันธ์และโอกาสให้มีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจำกัด ทำให้การให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน และการตัดสินใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ดีขึ้นยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร นอกจากนี้ประชาชนบางส่วนไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมเพราะต้องประกอบอาชีพของตนเองจึงไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมหรือถ้ามีก็เพียงบางส่วนเท่านั้น

ด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแผนของชุมชน ประชาสัมพันธ์หรือชักชวนผู้อื่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวขณะดำเนินกิจกรรมนั้นพอสมควร เพราะประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้พอสมควร เช่น สามารถสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง สามารถประชาสัมพันธ์หรือเข้าร่วมช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยวเมื่อมีเวลาว่างจากอาชีพหลัก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องของการวิจัยของ อรรถนพ เนตรทิพย์(2551) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลลงพญา

อำเภอเปลือ จังหวัดน่าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง เพราะส่วนใหญ่ประชาชนเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของภาครัฐมากกว่าประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์นั้นไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการประกอบการจากการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการท่องเที่ยว จากการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น ได้รับความรู้ คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว หรือได้ความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นนั้น ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถเข้ามีส่วนร่วมได้พอสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสาชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการรับผลประโยชน์ในการบริหารงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ส่วนใหญ่ผลประโยชน์เหล่านี้ก็ยังไม่ทั่วถึงแก่ประชาชนในทุกแหล่งท่องเที่ยว เช่น บางแหล่งท่องเที่ยวประชาชนยังมีโอกาสเข้าไปในการประกอบการได้น้อยมาก การพัฒนาระบบขนส่งในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ และประชาชนบางพื้นที่ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือข้อมูลของความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวไม่มากเท่าที่ควร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ นพรัตน์ ศุทธิถกล (2555) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน ได้สรุปว่า จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประชาชนควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างยั่งยืน ควรมีคณะทำงานและมีกฎกติกาในการจัดการท่องเที่ยว มีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างประชาชนกับนักท่องเที่ยว และจะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญคือประชาชนควรจะได้มีส่วนร่วมการวางแผนจัดการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์แก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ไม่ว่าจะในการร่วมประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการร่วมประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง การเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน หรือในการร่วมผลักดันผลการประเมินให้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เนื่องจากส่วนใหญ่ในการประเมินผลด้านการท่องเที่ยวนั้นเป็นเจ้าของหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐที่ทำหน้าที่ในส่วนนี้ จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนนี้น้อย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนควรร่วมมือกับตัวแทนของชุมชนหรือตัวแทนกลุ่มทางการท่องเที่ยวในการประเมินผลทางการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ตัวแทนของประชาชนได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากยิ่งขึ้น และยังเป็นประโยชน์ในรับรู้ผลการประเมินและแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ซึ่งศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์ส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผลในระดับน้อย เพราะส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ในส่วนการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับ นพรัตน์ศุทธิถกล (2555) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนนั้น การสร้างอำนาจทางผลประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการ การท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินการไป ดังนั้นผู้มีส่วนที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

พัชริน ดำรงกิตติกุล. (2547). *รากแก้วแห่งปัญญา : การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน...ความเข้าใจอันดีต่อกัน ตอนที่ 1.*

สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.manager.co.th>

- วีระศักดิ์ อนันตมงคล. (2545). *เสริมสร้างความเข้มแข็งประชาคมตำบล เพื่อกำหนดมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ* สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.vijai.org>
- ชาวลิต สิทธิฤทธิ์. (2545). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมในตำบลกรุงชิง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.vijai.org>
- จรรย์ญา แดงน้อย. (2550). *การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน* สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.vijai.org>
- อุตร วงษ์ทับทิม. (2550) *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในลุ่มแม่น้ำโขง* สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.communitytourism.net>
- สุรัชย์ บุญเจริญ. (2550) *การบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน* สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.nsruc.ac.th>
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2547). *สกว.กับการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน* สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.trf.or.th>
- วนิชย์ ไชยแสง. (2549). *การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง.อุตรธานี* : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
- กรมทางหลวงชนบท. (2549). *โครงการศึกษาความเหมาะสมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการ เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี* : สำนักวิเคราะห์วิจัยและพัฒนา กรมทางหลวงชนบท
- พิมพ์สิริ ชูศรีโฉม. (2549). *การศึกษาบริบทชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในเขตตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุตรธานี* เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.อุตรธานี : มหาวิทยาลัยอุตรธานี
- สิริวัฒนา ไจมา. (2549). *เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์*. ลำปาง : สำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาค 2 จังหวัดลำปาง
- ชุกกลิ่น อุณวิจิตร. (2548). *ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). *การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community based Tourism)*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>
- รุ่งทิพย์ ว่องปฏิการ. (2547). *การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>
- เมธี ปิยะคุณ. (2547). *การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>
- อุบลวรรณ ประดับสุข. (2549). *การเรียนรู้และประสบการณ์เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากสกว.(ภาค)*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.tat.or.th>
- อร สีแพร. (2547). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.geocities.com>
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2547). *การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>
- นิออน ศรีสมยง. (2547). *ความร่วมมือของภาคีรัฐบาลและเอกชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). *กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>
- วิศิน อิงคพัฒนากุล. (2547) *สิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.stou.ac.th>

ยศ สันตสมบัติ และคณะ. (2544) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร.

เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์

รชพร จันทร์สว่าง. (2547) *ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561,

จาก <http://www.stou.ac.th>

พัฒนา ราชวงศ์. (2542). *การท่องเที่ยว (Tourism) ข้อพิจารณาเพื่อการวิจัยและวางแผนพัฒนาพิษณุโลก :*

มหาวิทยาลัยนเรศวร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). *แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561,

จาก <http://www.homestaythai.org>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). *เที่ยวเมืองไทยสไตล์โฮมสเตย์*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561,

จาก <http://www.ecotrekthailand.com>

นฤมล วิบูลย์ศิริชัย. (2547). *การวิจัยและพัฒนาสร้างแผนพัฒนาสตรีโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรี*

เทศบาลตำบลท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). *กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

อโนทัย เพียรคงชล. (2540). *ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง*

อนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง(วิทยาสตรมหาบัณฑิต),

มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ชินรัตน์ สมสืบ. (2549). *การมีส่วนร่วมจากชุมชน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนนทบุรี

ธนาศิลป์ เสี่ยวทอง. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านกรณีศึกษาอำเภอดากใบ*

จังหวัดนราธิวาส. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

อรทัย กักผล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น.กรุงเทพมหานคร:*

เจริญสนิทวงศ์การพิมพ์.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบน*

ฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (พิมพ์ครั้งที่ 1.). นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบัน

พระปกเกล้า.

พยอม ธรรมบุตร. (2549). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว: สถาบัน*

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นำชัย ทำนุผลและคณะ. (2543). *การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย*

จังหวัดเชียงใหม่.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2547). *การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารภาครัฐ (หน่วยที่ 10 หน้า 271).*

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประจักษ์ วิชูเศรษฐ์. (2551). *ผลของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่*

อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ จังหวัดมุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต),จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธี วรประดิษฐ์. (2557). *การมีส่วนร่วมของชุมชน*. แหล่งที่มา http://trat.nfe.go.th/trat/topic5_old.php?page=5

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสการพิมพ์.

- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วัฒน์กานต์ ลากสาร. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน*. แหล่งที่มา: <http://msjo.net/categoryblog/66-patjai.pdf>
- อานิสงค์ โอทาทะวงศ์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทะเลบัวแดง* ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแห้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the Royal Town Planning Institute*, 35 (April 1969), 216-224.
- Donaldson, T., & Preston, L. E. (1995). The stakeholder theory of the modern corporation: concepts, evidence and implications. *The Academy of Management Review*, 20(1), 65-91.
- Byrd, T. E. (2007). *Stakeholders in Sustainable Tourism Development and their Roles* : Applying Stakeholder
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: Stakeholders Approach*. Boston : Pitman.
- Gunn, C. A. (Ed.). (1994). *Tourism Planning* (3 ed.). Washington DC: Taylor & Francis.
- Freeman, R. E. (2010). *Stakeholders Theory State of the Art*. New York: Cambridge University Press.
- Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement* : Jossey - Bass A Wiley Imprint.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural Development Participation : Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation* (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). Cornell University : New York The Rural Development Committee Center for International Studies.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation's Place in Rural Development Seeking Clarity Through Specificity*: World Development